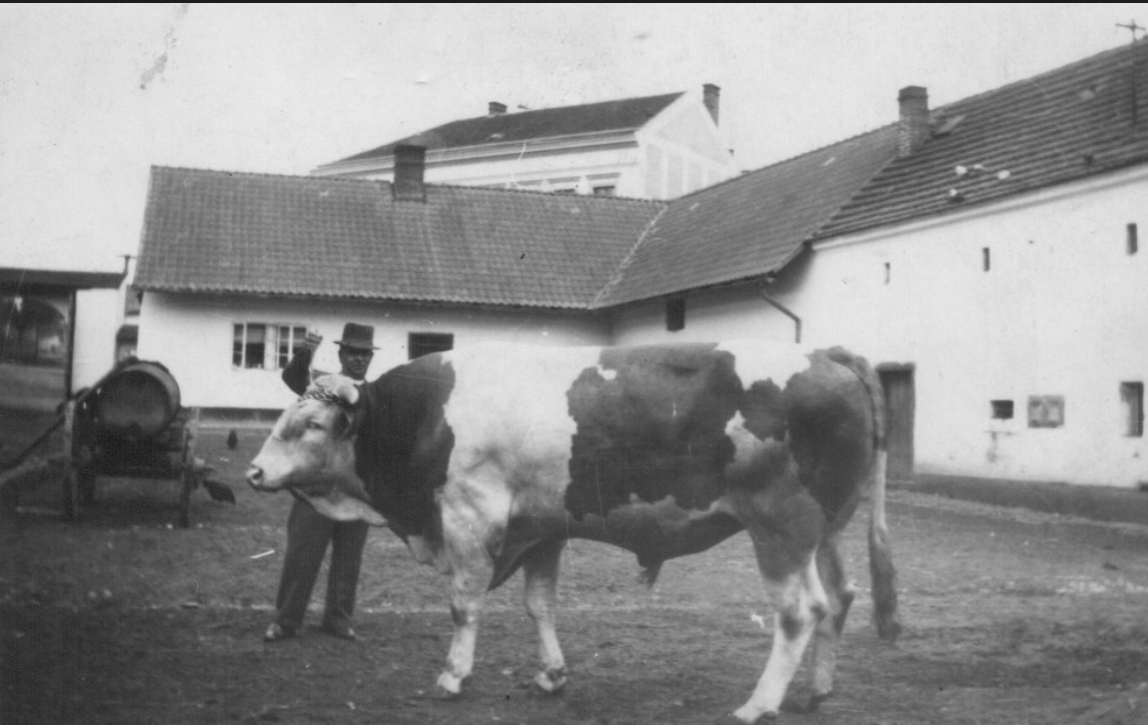

Kolektivizace zemědělství v ČSR v 50. letech 20. století – metodická inspirace

MODERNÍ
DĚJINY

- Karikatura
- Novinový článek
- Úřední dokumentace
- Fotografie
- Zákonné předpisy
- Tabulky, grafy, statistiky
- Plakáty
- Mapy

Materiály na Moderních dějinách.cz

MODERNÍ
_DĚJINY

HISTORICKÉ STUDIE

Babický případ

PREZENTACE

Kolektivizace aneb likvidace selského stavu

Téma kolektivizace a obraz venkova v literatuře a filmu

PRACOVNÍ LISTY

Ve víru kolektivizace - předehra v Koubalově Lhotě

KULAK - pracovní list k cyklu Abeceda komunistických zločinů

Podoby kolektivizace – pracovní text

HISTORICKÉ PRAMENY

Karikatury Dikobrazu s tematikou kolektivizace

Byli jsme ve šťastné zemi... - deník ze zájezdu československých rolníků do SSSR

Americký brouk

Nová vesnice, 29. 8. 1959

"Budování socialismu" mezi lety 1949-55 v normalizační učebnici dějepisu (1983)

VIDEODOKUMENTY

Akce Kulak

Mlynáři od Babic

Metodologie práce s historickými prameny

MODERNÍ
DĚJINY

Doc. PaedDr. Viliam Kratochvíl, PhD.: Školní historický písemný
pramen ve výuce dějepisu

1. Kdo je autorem pramene?
2. Kdy byl napsán tento pramen?
3. Informuje nás autor pramene jako očitý svědek, nebo má informace z druhé ruky? (je to primární anebo sekundární pramen?)
4. O jaký typ pramene se jedná? (Je to například: psaní, smlouva, protokol, zákon, leták, policejní zpráva, reportáž, cestopis, politický projev, deník, zápisník, úřední hlášení apod.)
5. Které historické pojmy můžeme získat z pramene?
6. Které slova, jména či pojmy jsou vám v prameni neznámé?
7. O čem pramen vypráví, vypovídá?
8. Sleduje autor nějaký záměr?
9. V kterých částech pramene uvádí autor fakta?

10. V kterých částech pramene autor hodnotí? Je možné vůbec rozeznat autorovo hodnocení?
11. Je autor pramene nestranný, snaží se být objektivní?
12. Naopak, je zaujatý, straní někomu?
13. Do jaké míry je text pramene věrohodný?
14. Potvrzují vaše dosavadní znalosti z jiných zdrojů včetně učebnice ta fakta, které se objevují v tomto prameni?
15. Jsou v důkazových materiálech nějaké mezery, např. chybějící jména, letopočty anebo jiná fakta, které by vám pomohli zodpovědět předcházející otázky?
16. Popřemýšlejte o jiných pramenech, které by vám pomohly vyplnit mezery a ověřit informace, které se nacházejí v tomto prameni, resp. autorově interpretaci událostí

Historický kontext

- Agrárníci, Hlinkovci nemohli po válce existovat
- zabírání půdy Němcům a Maďarům
- osídlování pohraničí
- zachován přidělový systém a systém povinných dodávek za stanovené výkupní ceny
- snaha o získ volebních hlasů pro KSČ
- Ministr zemědělství komunista Július Ďuriš
- tři pozemkové reformy 1945, 1947-48 (do 150 ha), 1948 (do 50 ha)
- zákon o JZD 1949
- administrativní opatření proti sedlákům
- trestný čin sabotáže 1950
- babický případ
- mechanismus rozkulačování 1951
- akce Kulak
- tři fáze kolektivizace:
 - 1949 – 1953 – překotná kolektivizace
 - 1953 – 1955 – uvolnění tlaku, výstupy z JZD
 - 1955 – 1960 – znovuoobnovení tlaku, dokončení
- vítězství socialismu
- 1960 bylo více jak 90 % zemědělského majetku pod kontrolou státu

Velký Týnec 1954

Velký Týnec 2009

Dekret presidenta republiky

ze dne 21. června 1945

o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa.

Vycházeje vstříc volání českých a slovenských rolníků a bezzemků po důsledném uskutečnění nové pozemkové reformy a veden snahou především jednou provždy vzít českou a slovenskou půdu z rukou cizáckých německých a maďarských statkářů, jakož i z rukou zrádců republiky a dát ji do rukou českého a slovenského rolnictva a bezzemků, k návrhu vlády ustanovují:

§ 1.

(¹) S okamžitou platností a bez náhrady se konfiskuje pro účely pozemkové reformy zemědělský majetek, jenž je ve vlastnictví:

a) všech osob německé a maďarské národnosti, bez ohledu na státní příslušnost,

Dr. Beneš v. r.

Fierlinger v. r.

Nosek v. r.

Dr. Šrobár v. r.

Majer v. r.

Dr. Stránský v. r.

Đuriš v. r.

Změna rétoriky KSČ

Sjezd rolnických komisí 28.2. a 29.2. 1948

– velká podpora KSČ u zemědělců dána předchozími vstřícnými opatřeními komunistů vůči malým a středním rolníkům (probíhající pozemková reforma = příslib dalších přidělů aj.)

Na říjnovém zasedání ÚV KSČ min. J.Đuriš stanovil tři hlavní úkoly v zemědělské politice:

1. omezovat „kapitalistické živly na vesnici“
2. rozšířit a vybudovat zemědělské družstevnictví
3. vybudovat velkovýrobu na zemědělských statcích

J.Đuriš:

“O kolchozech nebudeme mluvit, ale je připravovat“

Zákon
ze dne 23. února 1949
o jednotných zemědělských družstvech.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1.

(1) V zájmu zajištění blahodárného rozvoje zemědělského družstevnictví a odstranění dosavadní roztržštěnosti družstevní činnosti v zemědělství jako dědictví minulosti budou zakládána na podkladě dobrovolnosti jednotná zemědělská družstva, která mají sjednotiti dosavadní různá zemědělská družstva a přinéstí významný prospěch pracujícím zemědělcům. Jednotná zemědělská družstva jsou lidovými družstvy podle § 157 ústavy.

(2) Jednotné zemědělské družstvo (dále jen „jednotné družstvo“) je právnickou osobou. Název jednotného družstva je „Jednotné zemědělské družstvo v“.

§ 2.

(1) Jednotné družstvo vyvíjí veškerou činnost, která může sloužiti k plnění úkolů uvedených v § 1, odst. 1. Předmětem činnosti jednotného družstva jest zejména:

- a) scelování půdy,
- b) mechanisace zemědělské práce, při čemž

Co komu dají společné žně a hromadný svoz obilí:

rolníkům: ušetří dřinu

a zvýší výnosy.

národu: zajistí a zlepší výživu.

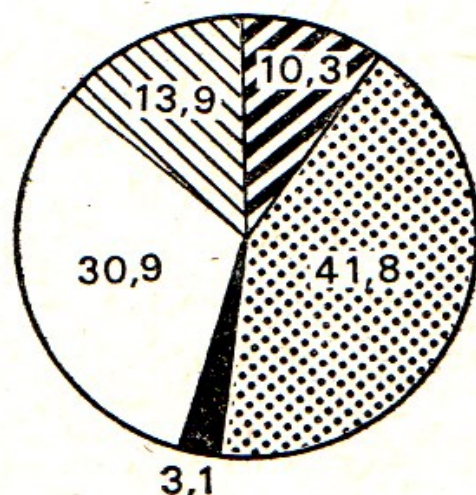
imperialistům: další porážku.

Tab. 1.10 Výsledek tří etap lidově demokratické pozemkové reformy
(podle závěrečného stavu k 1. 5. 1951)

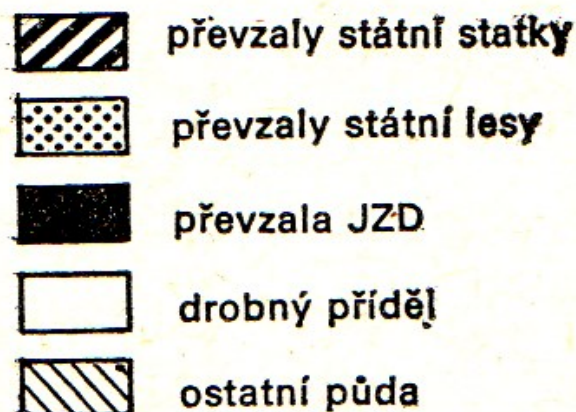
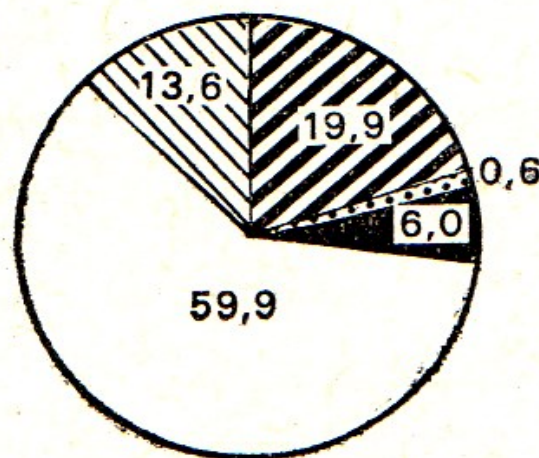
Půda	Přiděleno celkem		Z úhrnu přidělené půdy získáno v ha		
	ha	v %	konfiskací	revizí předváleč- né reformy	v nové reformě
<i>Veškerá půda</i>	4 143 149	100,0	2 946 395	943 271	253 483
z toho: státní statky	426 440	10,3	186 232	150 208	90 000
státní lesy	1 730 999	41,8	1 100 966	598 780	31 253
JZD	127 506	3,1	50 221	2 845	74 440
drobný příděl	1 281 008	30,9	1 203 518	69 782	7 708
ostatní	577 196	13,9	405 458	121 656	50 082
<i>Zemědělská půda</i>	2 135 798	100,0	1 651 016	270 292	214 490
z toho: státní statky	426 074	19,9	185 866	150 208	90 000
státní lesy	13 755	0,6	5 922	7 573	260
JZD	127 147	6,0	50 043	2 804	74 300
drobný příděl	1 278 805	59,9	1 201 430	69 667	7 708
ostatní	290 017	13,6	207 755	40 040	42 222

Pramen: *Hospodářský a sociální vývoj Československa*. SSÚ, Praha 1968, s. 68.

Veškerá půda
4143 tis. ha

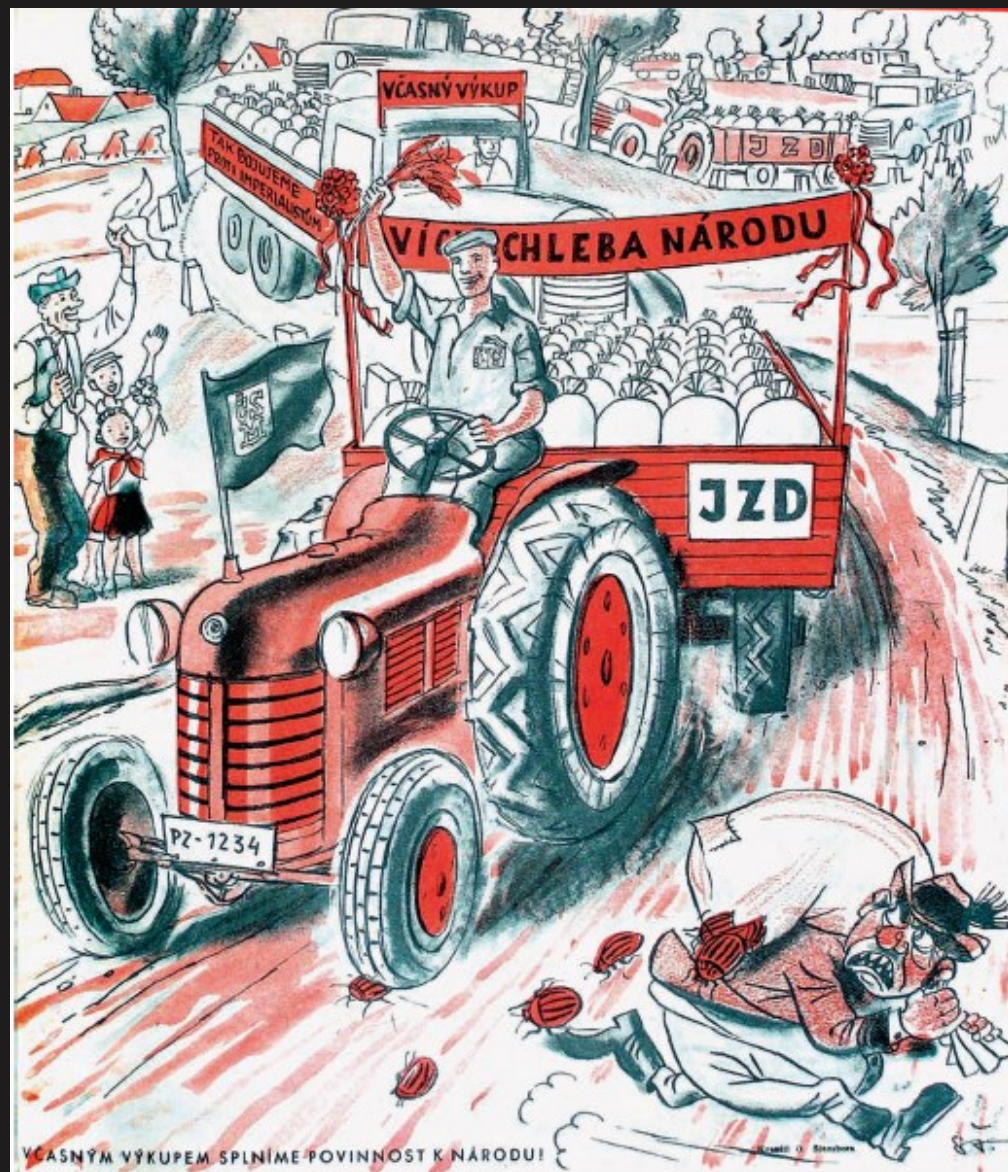

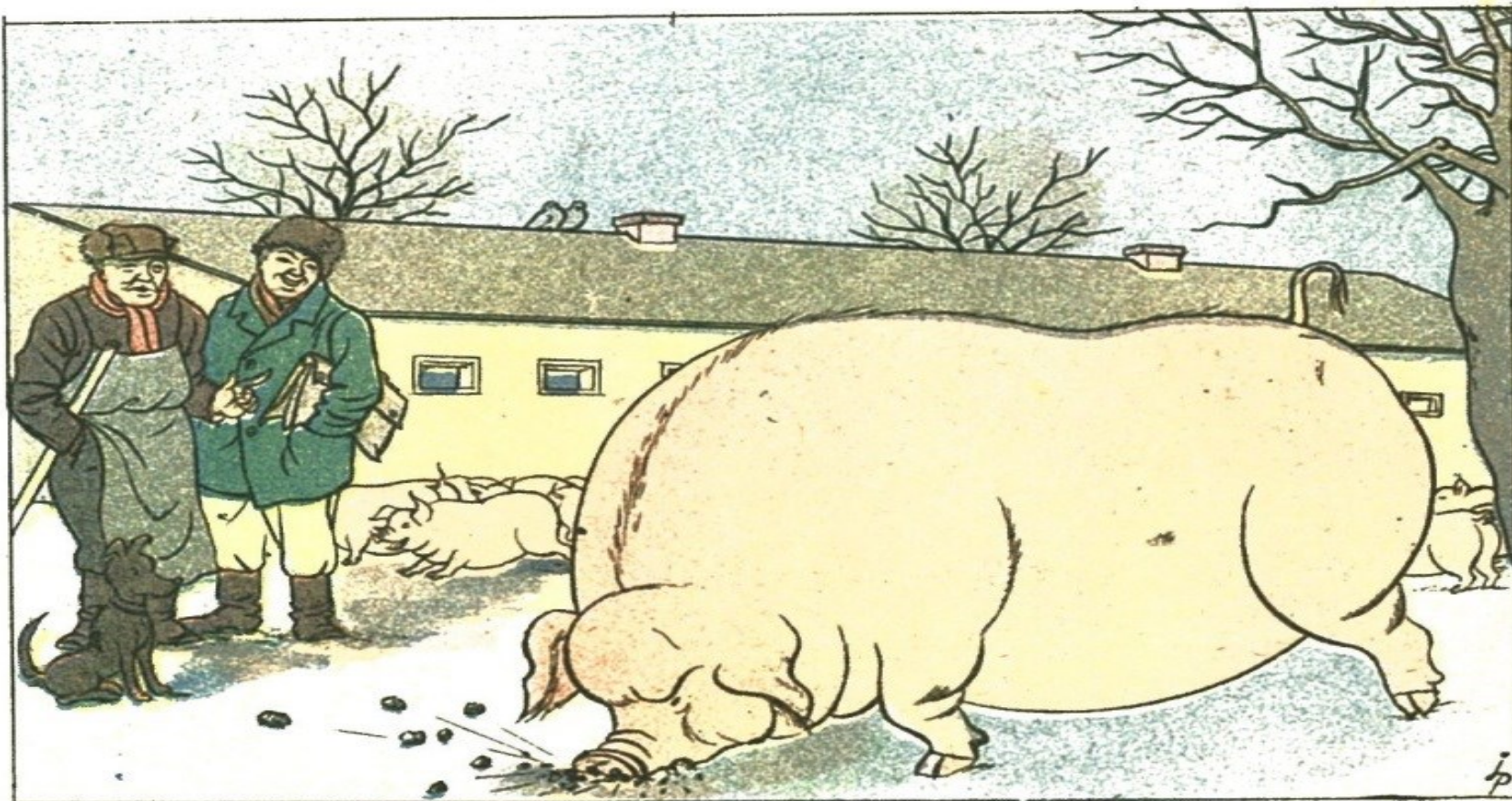
Zemědělská půda
2136 tis. ha

Graf 16. Výsledky tří etap lidově demokratické pozemkové reformy v Československu podle stavu k 1. květnu 1951 (v %)

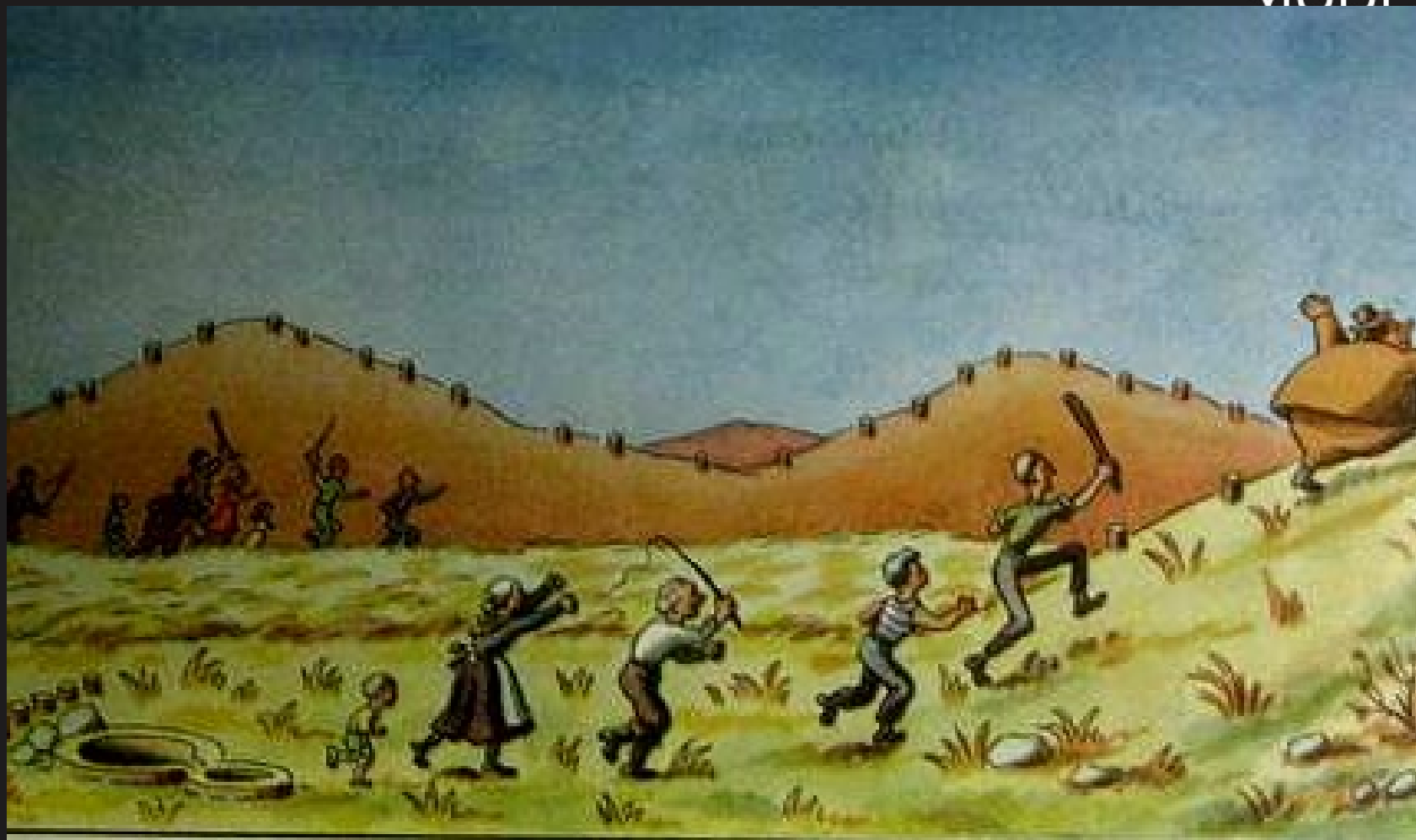
11. 8. 1951	Odbor archivní a spisové služby ZRUŠEN STUPĚN UTAJENÍ (SVAZKU) číslem 1. 4. 1992, pokynem MV č. 6/1992	Archiv KV KSČ Hradec Král. Číslo: - Rok: -	25
Vesničtí boháčci - průzkum. Okres Jičín.			
1/ V e j l u p e k Oldřich, nar. 28. 5. 1893, Ostružná čp. 28,			
mařitel hospodářství o výměře 27 ha. býv. agrárník, nyní politicky neorganizován. Skrytý nepřítel socialismu ač na veřejnost prohlašuje, že by dal své hospodářství do JZD. S y n Oldřich Vejlupek jest veterinářem u ONV Jaroměř.			
2/ P a l i č k a Josef, nar. 28. 10. 1890, Březina čp. 11, společně se synem obhospodařuje 30 ha půdy. Za I. rep. členem agrární strany, byl náčelníkem selské jízdy a jako takový se zúčastnil agrárnícké provokace v Nechanicích v roce 1947. S y n Ing. Jan Palička je zaměstnán v n.p. TESLA v Praze, D c e r a Marie Paličková je zaměstnána jako úřednice v mlékárně v Jaroměři.			
3/ S v o b o d a Čeněk, nar. 28. 8. 1899, Popovice čp. 100, býv. majitel velkostatku, který získal snatkem. Velkostatek byl rozparcelován a k němu přináležející cihelna znárodněna. Vlastní dosud 2 vily, z nichž v jedné bydlí jeho rodiče a v jedné on sám s býv. ředitelem RDP v Jičíně Růžičkou. Sám je nyní zaměstnán u ministerstva zemědělství, t. č. někde na Slovensku u oddělení, které se zabývá rozbořem půdy.			
4/ Š i m o n Arnošt, nar. 12. 1. 1905, Moravčice čp. 6, obhospodařuje 26 ha půdy. Je od února 1948 kandidátem KSČ a zastává funkci předsedy MNV, při čemž projevuje kladný poměr k socialisaci vesnice.			
5/ V e s e l ý František, nar. 18. 1. 1906, Moravčice čp. 1, obhospodařuje s manželkou 30, 53 ha půdy. Byl organizován u KSČ, avšak pro nesouhlas s linií strany z KSČ vystoupil. Je odpůrcem socialisace vesnice. Zastává funkci předsedy MAV-NF v Moravčicích.			
6/ J e n ě k Jaroslav, nar. 21. 5. 1916, Kbelnice čp. 19, majitel hospodářství o výměře 21 ha půdy. Pochází z agrárnícké rodiny, nyní inklinuje k lidovcům a je zarytým nepřítelem lidové demokratického zřízení. B r a t r: 1. František Jenček je vesnickým boháčem a reakcionářem v Holíně, okr. Jičín, 2. Miloslav Jenček jest zvěrolékařem ve státním hřebčinci v Kladruších.			
7/ P l e s k a ě Oldřich, nar. 3. 8. 1895, Únětice čp. 7, majitel hospodářství o výměře 20, 61 ha a hostince. Za I. rep. agrárník, po roce 1948 org. u nár. soc. strany, nyní bez politické příslušnosti, reakčně zaměřený a vychytralý sedlák. S y n Oldřich Pleskač je zaměstnán jako úředník v cihelně v Popovicích.			

Kreslil J. Pop

„A takhle nějak vypadal velkostatkář, u kterého jsem za mlada sloužil.“

A všechno způsobil ten bohatý statkář, který myslel jen na svou kapsu a na nikoho jiného. Ale to nesmí být. Pole a lesy patří nám všem dohromady. Však se také všechno změnilo. Lidé boháče vyhnali a začali hospodařit sami a dohromady.

§ 85.

(¹) Kdo nesplní nebo poruší povinnost svého povolání, zaměstnání nebo své služby anebo plnění takové povinnosti obchází nebo se dopustí jiného jednání v úmyslu

- a) mařit nebo ztěžovat provádění nebo plnění jednotného hospodářského plánu v některém úseku, nebo
 - b) způsobit vážnou poruchu v činnosti úřadu anebo veřejného orgánu nebo podniku,
- bude potrestán odnětím svobody na pět až deset let.

(²) Odnětím svobody na deset až pětadvacet let bude pachatel potrestán,

- a) dopustí-li se činu uvedeného v odstavci 1 jako člen spolčení,
- b) je-li takovým činem zmařeno nebo ztíženo provádění nebo plnění jednotného hospodářského plánu ve zvláště důležitém úseku,
- c) je-li v činnosti úřadu anebo veřejného orgánu nebo podniku skutečně způsobena vážná porucha, nebo
- d) je-li tu jiná zvláště přitěžující okolnost.

(³) Odnětím svobody na doživotí nebo smrti bude pachatel potrestán,

- a) jsou-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou měrou ohroženy zájmy obrany vlasti,
- b) je-li takovým činem způsobena vážná porucha v zásobování značného počtu obyvatelstva,
- c) je-li takovým činem ohrožen život mnoha lidí, nebo
- d) jestliže se dopustí takového činu za zvýšeného ohrožení vlasti a je tu některá z okolností uvedených v odstavci 2.

(⁴) Vedle trestů uvedených v odstavcích 2 a 3 může soud vyslovit ztrátu státního občanství; nenloží-li tento trest. vysloví propadnutí jmění.

J m é n ě m r e p u b l i k y !

Lidový soud v Sedlčanech uznal dne 15. května 1953 takto právem:

Obviněný František Šiška, nar. 2. 9. 1909 v Nové Vsi, obec Nalžovice

 okres Sedlčany, zemědělec, bytem Nová Ves
 čp. 1, obec Nalžovice

jest vinen

že v r. 1950 až 1952 jako samostatný zemědělec v Nové Vsi, okres Sedlčany z nedbalosti ztížil provoz hospodářského družstva v Sedlčanech a národního podniku Madeta v Sedlčanech, zejména tím, že nesplnil povinnost svého povolání, při čemž uvedeným trestným činem bylo ztěžováno provádění jednotného hospodářského plánu v úseku zemědělské výroby a to tak, že nesplnil dodávkovou povinnost v dodávce pšenice žita, ječmene, ovsa, brambor slámy, vajec lněného semene a stonků, máku řepky, drubeže, vepřového a hovězího masa a zejména mléka,

čímž spáchal

trestný čin ohrožení jednotného hospodářského plánu podle § 135 odst. 1 a 2 tr.z.

a odsuzuje se za to

podle § 135 odst. 2 a 19 tr.z. ku trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců a k peněžitému trestu v částce 5.000 Kčs, v případě nedobytnosti k náhradnímu trestu odnětí svobody v trvání jednoho měsíce.

Podle § 43 až 44 vyslovuje se ztráta čestných práv občanských na dobu 5 roků.

Dle § 47 tr.z. vyslovuje se propadnutí celého jmění obviněného ve prospěch státu.

Dle § 23 zakazuje se obviněnému navždy pobyt v okrese sedlčanském. Trest jest nepodmínečný.

Obviněný jest povinen nahraditi náklady trestního řízení dle § 68 / 1 tr.ř. ve znění zák.č. 67 / 52 Sb.

O d ů v o d n ě n í .

Podle obsahu trestního oznámení a žaloby okresního prokurátora v Sedlčanech klade se obviněnému Františku Šiškově hospodářskému na usedlosti o výměře 23,22 ha za vinu, že se dopustil trestného činu shora uvedeného tím, že nedodržel státní dodávku v rozstlinné a živočišné výrobě v letech 1950 až 1952. Obviněný v r. 1950 nedodal 24.10 q pšenice, 17.70 q žita, 12 q ječmene, 7 q ovsa, 18.80 q brambor, 50 kg lněného semene, 170 kg sena, 3 q lněných stonků, 3.28 q hovězího masa, a 2.68 q vepřového masa. V r. 1951 pak neodevzdal 15 kg lněného semene, 113.50 q brambor, 2 q lněných stonků 7.37 q vepřového masa, 30 kg drubeže a 4.647 litrů mléka. V roce 1952 pak neodevzdal 9.20 q pšenice, 80 kg žita, 180 kg ovsa, 158.10 q brambor, 6 q slámy, 3.340 kusů vajec, 4.400 l mléka, 225 kg lnu

Státní správa
STÁTNÍ BEZPEČNOSTI
PRAHA

V.-402/02 taj.93

V Praze dne 26. června 1953

Ministerstvo národní bezpečnosti

Správa nápravných zařízení
z samostatné oddělení

Tajné.

v Praze.

K čj. SNZ-3723/102-taj.53

Věc: Hejhal Josef - provinilý vesnický boháč, vasidlení

Dne 20.6.1953 bylo provedeno přesídlení rodinného celku vesnického boháče Hejhal Josefa, nar. 4.5.1907 z obce Krásná Hora, okr. Sedlčany, na ČSSS Trutnov, provozovnu horní staré město, Přesídlení byli tito rodinní příslušníci:

Hejhal Josef, nar. 4.5.1907
Hejhalová Anděla, 3.11.1914
Hejhalová Marie, 11.9.1941
Hejhal Josef, 15.12.1944

Starí rodiče Josef a Anna Hejhalovi, nebyli přesídlení společně se zhora uvedenou rodinou. Při stěhování otec prohlásil, že se raději oběsí / a také si nechal předem vykopat hrob / nežli by jej vystěhovali. Prohlásoval, že na statku jsou jeho mozoly a že to bylo jediné jejich přičinění aby hospodářství udrželi.

Po delším vysvětlování referentem pro vnitřní věci ONV, rodiče souhlasili s tím, že se přestěhují k příbuzným do Horejan, okr. Milevsko k čemuž dal ONV Sedlčany souhlas.

Krovinilý vesnický boháč byl potrestán trestní komisí ONV v Sedlčanech ze dne 16.2.1953 pro neplnění dodávkových povinností a trestu odnětí svobody na dobu 1 měsíc a jeho manželka pokutou 2.000 Kčs. U obou jmenovaných bylo vysloveno propačování a k zákazu pobytu v okrese.

Referent pro minor. a opatření
por. Faktor Flant.

STÁTNÍ STATEK V TRUTNOVĚ, národní podnik

26 VI 1953

Poštovní úřad

P r a h a 144.
=====

Tajné!!
=====

Ká/53/čer/taj 23.6.1953.
Věc: Příjezd rod. celku "Hejhal".

Sdělujeme Vám, že dne 22.6.1953 dojel na oddělení Horní Staré Město do čp. 201 jelen rodinný celek "Hejhal".

Dostavili se následující:

Hejhal Josef, nar. 4.5.1907,
Hejhalová Anděla, nar. 3.11.1914,
Hejhalová Marie, nar. 11.9.1941,
Hejhal Josef, nar. 15.12.1944.

Nedostavili se:

Hejhal Josef, nar. dne 16.11.1876,
Hejhalová Anna, nar. dne 26.6.1884.

Jako přílohu zasíláme potvrzení příjezdu atd..
Podáváme Vám o tom svoji zprávu a jsme se so družským pozdravem

"Čest práci!"

1 příloha

Vyřizuje: K. Abt.

S. J. J. J.

Posel Karel
Státní statek v Trutnově
národní podnik

Tab. 2.18 Počet JZD včetně I. a II. typu v letech 1949–1957

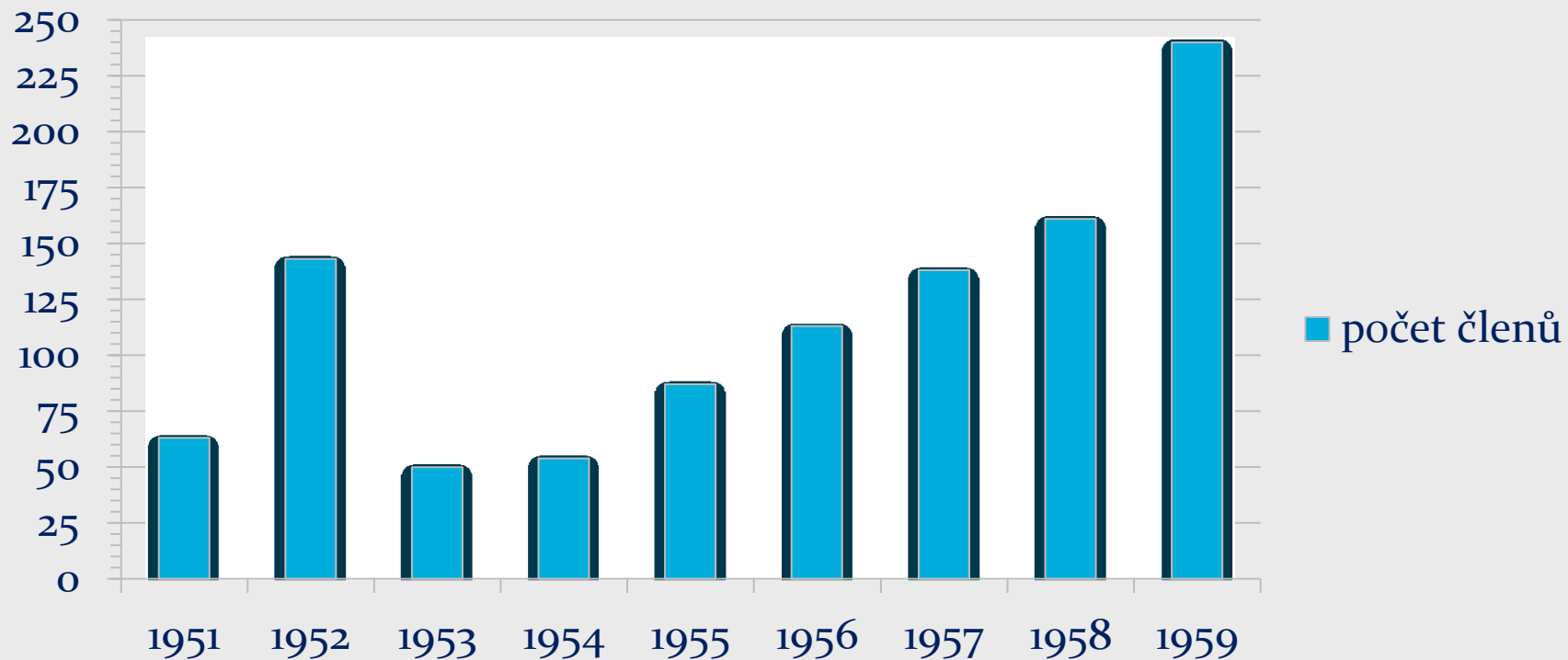
JZD	1949	1950	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Počet	2 098	7 110	8 636 ^a	8 388	6 745	6 795	8 072	11 090
z toho v %:								
I. typ	96,1	45,7	15,7	12,5	–	–	–	–
II. typ	3,9 ^b	28,4	27,4	8,0	5,6	3,2	2,0	–
III. a IV. typ	. ^b	25,9	56,9	79,5	94,4	96,8	98,0	100,0

^a Podle publikace Rubík, I. a kol.: *Sborník otázek z ekonomiky zemědělství, část I.* SPN, Praha 1953, existovalo koncem roku 1952 v ČSR 8858 JZD, z toho I. typu 2049, II. typu 1535, III. a IV. typu 5274.

^b JZD II. až IV. typu.

Pramen: Lom, F. a kol., c. d., s. 71.

Vývoj počtu členů JZD Náměšť na Hané v letech 1951 - 1959

Rusům patří prvenství ve vynálezu traktoru

V Sovětském svazu vyšla kniha o ruském vynálezci traktoru Fjodoru Abra-moči Blinovovi.

V této knize ukázal L. Davydov na základě přesvědčivého materiálu, že prvenství ve vynálezu traktoru náleží Rusovi Blinovovi a nikoli Američanům. Již v roce 1878, tedy o 34 let dříve než Američané, vynalezl ruský mechanik Blinov housenkový traktor. Jeho vynález nemohl být v carském Rusku uplatněn; na saratovské hospodářské výstavě roku 1889 byl jeho „samochod“ zamítnut. To se opakovalo i později a jeden z carských hodnostářů dokonce Blinovovi

poradil: „Hod'te to do vody!“ Blinov byl sice za jiné vynálezy často odměňován medailemi, ale výdaji na svůj vynález traktoru se tak zadlužil a schudl, že brzy zemřel na tuberkulosu. Jeho vynález však zůstal, byl zlepšován a zdokonalován jeho následovníky, především nadaným konstruktérem traktorů J. V. Maminem.

Maminův zdokonalený housenkový traktor ani kolový traktor nenašel v carském Rusku použití. Teprve po Velké říjnové revoluci bylo možno začít s výrobou traktorů.

Kniha podává přesvědčivé svědectví o tom, že Rusům náleží prvenství ve vynálezu traktoru.

Krajská komise pro boj proti americkému brouku v Karlových Varech

Zn.: IX-623.3 - 1952

Karlovy Vary, 7. července 1952

Vyhláška

Krajská komise pro boj proti americkému brouku v Karl. Varech
vyhlašuje dne

19. července 1952

celokrajskou generální hledačku na největšího škůdce našeho
hospodářství

amerického brouka

Jest vlasteneckou povinností každého občana zúčastnit se této
celokrajské hledačky, aby americký brouk - posel amerického impc-
rialismu byl v našem kraji zničen a zabráněno mu jeho další šíření
do východních krajů a k našim východním spojencům.

Sraz všech hledačů jest v 15 hodin před MNV a v městech
na určených seřadištích.

Krajský zmocněnec pro potírání amerického brouka:
Beneš Josef, v. r.

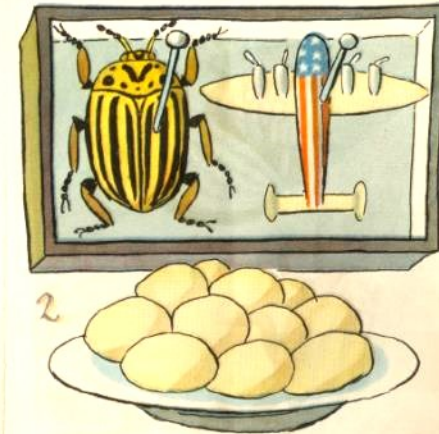
Zapadobesídě tiskárny, n. p., távoř 03. K. Vary

Handwritten signature of Josef Beneš

1952

Nedáme se. Uděláme všechno, abychom man-
delinku vyhubili. Budeme ji stříkat, pálit, prášit,
i pod zem za ní půjdeme a znovu a znovu ji
budeme hlídat, sice bychom se jí nezbavili

Naše talíře budou v bezpečí, až vyhubíme po-
slední mandelinku. A svět, ten si oddychne, až
budou také zneškodněni poslední nepřátelé
míru

KRESLIL JAROSLAV MALÁR

„VIDÍTE, DĚTI, A TAKHLE SE KDYSI DŘELO...!“

Dalším vážným problémem budování socialistické ekonomiky byla perspektiva vývoje československého zemědělství. Listopadové zasedání ÚV KSČ v roce 1948 ukázalo, že touto perspektivou je cesta jeho socialistického vývoje. Na základě znalosti tradic československé vesnice, zkušeností sovětského zemědělství a teoretických prací klasiků marxismu-leninismu došlo vedení KSČ k rozhodnutí vytvořit jednotná zemědělská družstva. *Zákon o jednotném zemědělském družstvu*, přijatý v roce 1949, otevíral cestu k budování družstev, která s pomocí strojních a traktorových stanic zahájila etapu mechanizace zemědělství a po-

stupně umožnila přechod ke společenské velkovýrobě v zemědělství.

Otázky a úkoly:

1. Osvětli, jak se po únoru 1948 upevnily vedoucí úloha KSČ a jednota lidu.
2. Jak postupovala KSČ a vláda při upevňování státního aparátu?
3. Co bylo základem řešení socialistické přestavby a výstavby průmyslu?
4. Jak řešila KSČ perspektivu vývoje socialistického zemědělství?

Externí odkazy

Kolektivizace zemědělství ve svědectví pamětníků sbírky **Post Bellum**

<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/kolektivizace-zemedelstvi-ve-svedectvi-pametniku-sbirky-post-bellum/>

Totalita.cz: <http://totalita.cz/>

Ústav pro studium totalitních režimů:

<http://www.ustrcr.cz/cs/vzdelavani> - čítanka kolektivizace

Dějepis.com: <http://www.dejepis.com/index.php>

JECH, Karel: Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdya

Dotazy